

A historical map of Oudenaarde, Belgium, showing the city layout, surrounding fields, and waterways. The map is color-coded with green for fields and pink for urban areas. Labels include 'BROECK', 'Sijalme', 'WAELENHOECKKEN', 'NEDER S', 'ALDERHE', and 'Oudenaarde'. A river is labeled 'Riv.' and a canal 'Canal'.

Oudenaarde Olmstraat 3

4 MEI 2021

ARCHEOSERVICE

Gemaakt door: Kirsten Van Campenhout

ARCHEOSER✓ICE

Kirsten Van Campenhout

Archeologienota

TOPONIEM

Deel 1: Verslag van Resultaten

Kirsten Van Campenhout

Meerdonk 2021

Colofon

Titel: Archeoservice-rapport 004: Oudenaarde Olmstraat 3. Archeologienota. Verslag van Resultaten

Auteur: Kirsten Van Campenhout

Erkende archeoloog: Kirsten Van Campenhout (2015/00060)

Grafische illustraties/GIS: Archeoservice (tenzij anders vermeld)

Rapportnummer: Archeoservice-rapport 004

Uitvoerder: Archeoservice. Kirsten Van Campenhout

Vestiging: Bloempotstraat 23A, 9170 Meerdonk

Publicatiedatum: 4/05/2021

Publicatieplaats: 9170 Meerdonk

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

©Archeoservice, 2021

Archeoservice aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Archeoservice bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken via www.archeoservice.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Archeoservice mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

INHOUD

VOORWOORD	1
------------------------	----------

VERSLAG VAN RESULTATEN

1.1 BUREAUONDERZOEK: BESCHRIJVEND GEDEELTE	2
1.1.1 Administratieve gegevens	2
1.1.2 Aanleiding	4
1.1.2.1 Directe aanleiding.....	4
1.1.2.2 Juridisch kader.....	4
1.1.2.3 Archeologische voorkennis.....	4
1.1.3 Huidige situatie.....	6
1.1.4 Geplande werken.....	8
1.1.5 Onderzoeksopdracht.....	12
1.1.6 Werkwijze en strategie	13
1.1.7 Randvoorwaarden	14
1.2 BUREAUONDERZOEK: ASSESSMENTRAPPORT	15
1.2.1 Landschappelijke situering	15
1.2.1.1. Ligging van het plangebied.....	15
1.2.1.2. Aardkundige gegevens.....	16
1.2.2 Archeologische situering.....	21
1.2.2.1 Centraal Archeologische Inventaris.....	22
1.2.2.2 (Archeologie)nota's en eindverslagen	25
1.2.3 Historische situering.....	26
1.2.3.1 Historisch kader	26
1.2.3.2 Cartografische bronnen	27
1.2.3.3 Ortofotografische bronnen.....	31
1.2.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	32
1.3 SYNTHESE	34
1.3.1 Interpretatie en datering van het projectgebied	34
1.3.2 Archeologische verwachting.....	34
1.3.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	37
SAMENVATTING	38
LITERATUUR	39
LIJSTEN	40
Lijst van Figuren	40
Lijst van Tabellen.....	40
BIJLAGEN	41

VOORWOORD

Archeoservice heeft een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het kader van een omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Oudenaarde Olmstraat 3 (provincie Oost-Vlaanderen). De initiatiefnemer plant de bouw van een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met een gezinswoning waardoor eventuele archeologische waarden vernietigd zullen worden. Erkend archeoloog Kirsten Van Campenhout voerde het bureauonderzoek uit. Op het terrein staat een klein huis, maar er zijn geen aanwijzingen voor grootschalige verstoringen.

Op basis van het bureauonderzoek werd een hoge archeologische verwachting voor de perioden vanaf de steentijden tot en met de Nieuwe tijd opgesteld op basis van de landschappelijke ligging van het terrein. Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen wordt voor het plangebied verder vooronderzoek geadviseerd.

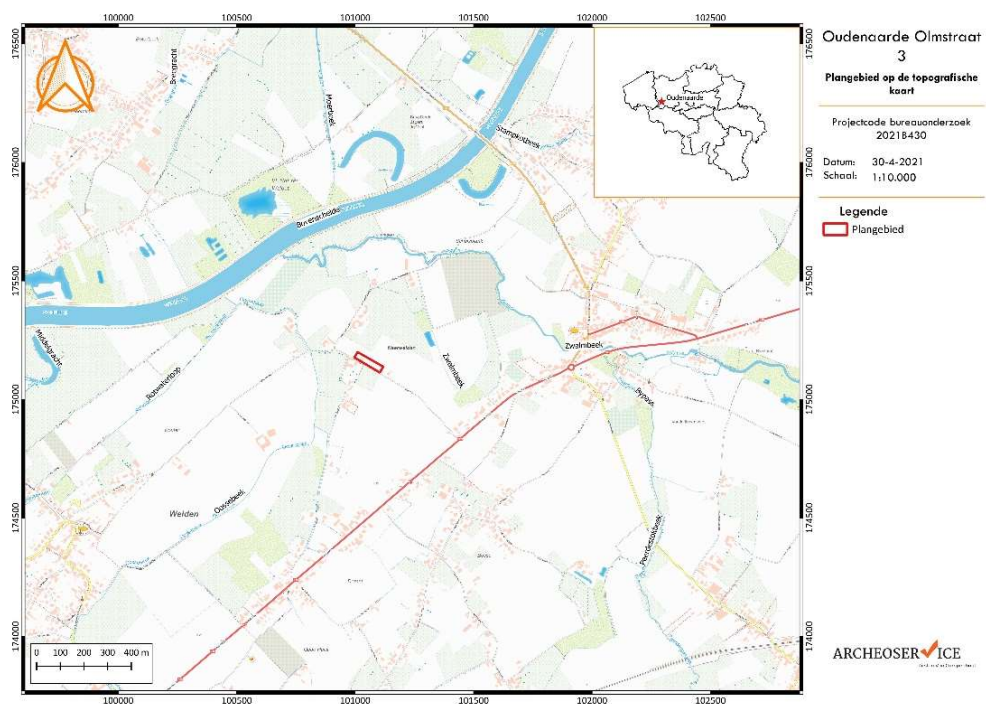
1. Verslag van Resultaten

BUREAUONDERZOEK 2021B430

1.1 BUREAUONDERZOEK: BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode Onroerend Erfgoed	2021B430
Toponiem	Oudenaarde Olmstraat 3
Adres	Olmstraat 3, 9700 Welden (Oudenaarde)
Kadastrale gegevens	OUDENAARDE 10 AFD/WELDEN/ sectie: B/ perceel 0630/00K000
Bounding box (Lambert '72)	NW: x: 101010.28 / y: 175199.80 ZO: x: 101104.25 / y: 175113.12
Topografische ligging	Zie Figuur 1
Kadasterplan	Zie Figuur 2
Oppervlakte plangebied	3454 m ²
Oppervlakte bodemingreep	3454 m ²
Projectnummer Archeoservice	2021/0013
Betrokken actoren	Erkende archeoloog: Kirsten Van Campenhout (erkenningnummer 2015/00060) Betrokken actor: Kirsten Van Campenhout (erkenningnummer 2015/00060) Betrokken derden: Niet van toepassing
Beheer en plaats documentatie	Archeoservice Bloempotstraat 23A 9170 Meerdonk
Uitvoeringsperiode	10 april – 4 mei 2021
Uitgevoerd onderzoek	Bureauonderzoek

Figuur 1: Plangebied geprojecteerd op de topografische kaart.¹

Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadasterplan.²

¹ Agiv 2021.

² Agiv 2021.

1.1.2 AANLEIDING

1.1.2.1 DIRECTE AANLEIDING

Archeoservice heeft in april 2021 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De initiatiefnemer plant op het terrein een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met eengezinswoning. De hiergenoemde plannen kunnen gepaard gaan met een aanzienlijke ingreep in de bodem waarbij eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd kan zijn. Het doel van de onderhavige studie is om archeologische evaluatie van het terrein op te maken. Dit gebeurt in eerste instantie door de opmaak van een **bureaustudie**.

1.1.2.2 JURIDISCH KADER

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014. Het vooronderzoek is door Kirsten Van Campenhout van Archeoservice (OE/ERK/Archeoloog/2015/00060) uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0 en werd voor aktenaam voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* voldoet aan de volgende voorwaarden om een archeologienota te verplichten, zoals aangeduid op onderstaande beslissingsboom (Figuur 3) van het agentschap Onroerend Erfgoed:

- ✓ Het plangebied ligt in een vastgestelde archeologische zone;
- ✓ De totale perceelsoppervlakte waar het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* betrekking tot heeft, bedraagt ca. 3454 m²;
- ✓ De totale oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 3454 m²;
- ✓ De geplande werken behoren niet tot het type lijninfrastructuur en aanhorigheden.

Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.1.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017.

Het plangebied ligt wél in een **archeologisch vastgestelde zone**, nl. een prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevallei.⁴

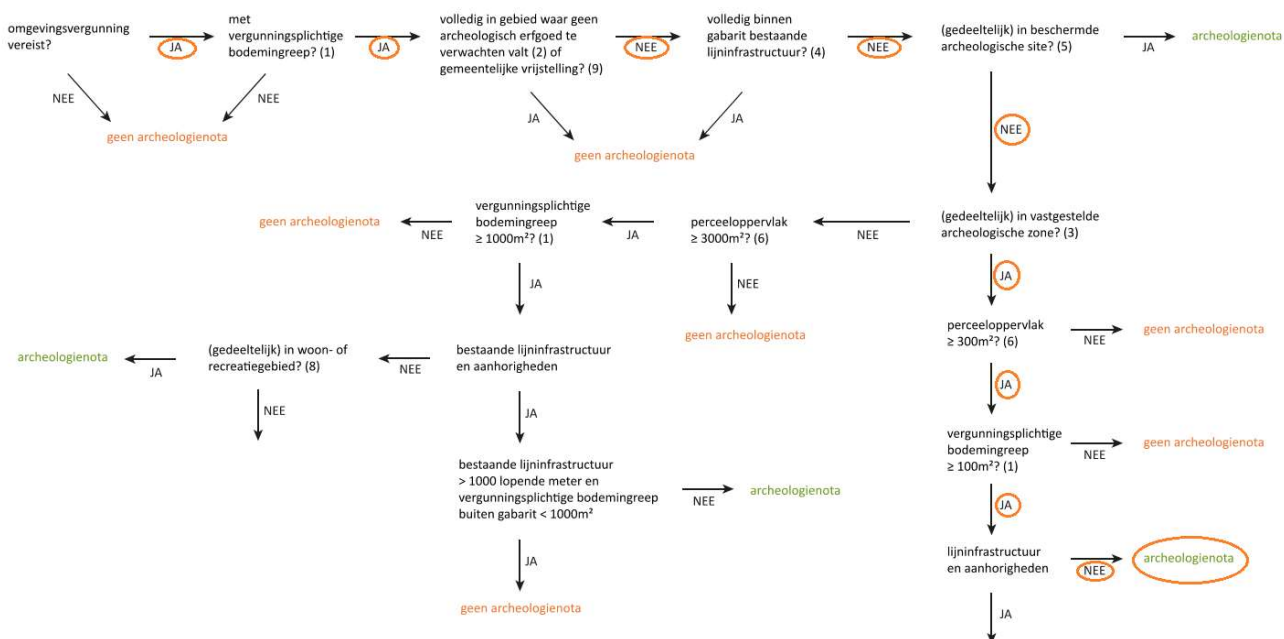
De archeologische zone Scheldevallei te Welden is gelegen ten zuiden van de huidige Schelde, in diens alluviale vlakte en aangrenzende hoger gelegen gronden, zoals enkele zuidwest-noordoost gerichte (dek)zandruggen, en enkele kleinere zandige opduikingen. Op deze ruggen is een groot aantal vondsten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van archeologische sites vanaf het mesolithicum, tot en met de middeleeuwen. De clusters van lithisch materiaal (vuursteen, wommersomkwartsiet) uit de prehistorie zijn zeer talrijk.

Het grootste deel van het gebied is momenteel in gebruik als gras- of akkerland. Op de akkers op de hoger gelegen zones waar het pleistoceen oppervlak niet afgedekt is zijn de aanwezige sites in enige mate aangetast door verploeging. Gezien er geen steile hellingen zijn in het gebied is er echter weinig invloed van erosie te verwachten. In de zones waar er afdekking is met holocene riviersedimenten is de verwachte bewaring van archeologische sites en vondsten beter. Op plaatsen met dikke holocene afzettingen, zoals in de loop van een laat glaciële Scheldemeander, is de kans op bewaring van organisch materiaal reëel. Deze afzettingen zijn eveneens zeer geschikt voor natuurwetenschappelijk onderzoek voor de reconstructie van het vroegere milieu.

Het volledige plangebied is daarnaast ook opgenomen in de lijst van **vastgesteld bouwkundig erfgoed**. Daarin staat het perceel omschreven als een bescheiden doch goed bewaard boerenhuis van circa 1900. Het erf heeft grotendeels een haag, aan de straat tegenover voordeur met ijzeren hekje tussen twee rode beuken.⁵

⁴ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/14754>

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/68528>;
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/27816>

Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project.

1.1.3 HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* is gelegen ten noordoosten van de dorpskern van Welden, deelgemeente van Oudenaarde, provincie Oost-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap tussen de Schelde en de N46 (van Leupegem naar Aalst).

Het plangebied zelf bestaat uit een woonhuis met tuin en een akkerveld (aardappelteelt). Ondanks het verschil in gebruik bestaat het studiegebied uit één enkel perceel, nl. perceelnummer 630K. Binnen de woonst zijn twee kelders aanwezig; deze zijn ongeveer 2 m diep. In de tuin staan enkele grote bomen en een kleine stenen constructie. Ten noorden, oosten en westen van het plangebied bevinden zich akkerlanden. In het zuiden sluit het plangebied aan op de Olmstraat. Aan de overkant van de straat bevindt zich een semi-gesloten hoeve uit de 18de eeuw.⁶

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/65492>.

Figuur 4: Zicht op de huidige situatie van zuid naar noord.⁷

Figuur 5: Meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.⁸

⁷ Google Streetview 2021.

⁸ Agiv 2021.

1.1.4 GEPLANDE WERKEN

De opdrachtgever plant op het terrein een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met eengezinswoning. De bestaande eengezinswoning wordt daarbij grotendeels behouden. Bij de geplande werken worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven. De totale oppervlakte van de geplande ingrepen bedraagt 3454 m². De gedetailleerde bouwplannen bevinden zich in Bijlage 1.

Bouwrijp maken van het terrein

Om de bouwplannen te kunnen uitvoeren moeten enkele kleine ingrepen gebeuren op het terrein:

- ✓ Rooien van één boom: afhankelijk van de grootte van deze boom en de toegepaste methode wordt het rooien van deze boom geschat op 50-100 cm onder het maaiveld.
- ✓ Slopen van kleine structuur in de tuin: het slopen van de boven- en onderstructuur zal vermoedelijk een impact van 30 cm op het bodemprofiel hebben.
- ✓ Slopen van twee aanbouwen bestaand woonhuis: twee kleine aanbouwen van het woonhuis moeten voorafgaand gesloopt worden. Ook hier wordt de impact op de bodem op 30 cm geschat.

Nieuwbouw

Aansluitend op de bestaande bebouwing (108,54 m²) wordt een nieuwe veeartsenijkundige kliniek gebouwd (876,57 m³). De kliniek heeft een totale oppervlakte van 985,11 m². Vooraan wordt een nieuw afdak geplaatst, dat aansluit op de bestaande woning. Aan de oostkant van de nieuwe kliniek, wordt een nieuwe bedrijfswoning gebouwd. Deze woning heeft een oppervlakte van 155,58 m².

De studie van de fundering moet nog uitgevoerd worden. Hoogstwaarschijnlijk zal de nieuwbouw van de kliniek gefundeerd staan op funderingsvoeten. Deze hebben een oppervlakte van ca. 1,2 m². De kolommen staan langs de rand van de nieuwbouw op een afstand van 5 m van elkaar. Aan de voorgevelzijde wordt een tweede rij kolommen geplaatst op een afstand van 3,5 m. De diepte van deze funderingsvoeten is nog niet bepaald, daarom wordt uitgegaan van een integrale verstoring.

De funderingen van de nieuwe bedrijfswoning of van nieuwe muren bij de renovatie van de bestaande woning, zullen bestaan uit sleuffunderingen. Deze worden gegraven tot op vorstvrije diepte, vermoedelijk tot 80 cm diep.

Om de vloerplaat in de nieuwbouw te kunnen leggen zal ongeveer 50 cm afgegraven moeten worden. Onderin komt een laag gestabiliseerd zand; vervolgens wordt een betonplaat van ca. 20 cm dik geplaatst.

Verharding

Aan de voorkant van de nieuwbouw worden twee paadjes in klinkerverharding voorzien. Er is ook een terras en een paadje achteraan het huis gepland. Samen hebben deze een oppervlakte van 160,80 m². Men gaat uit van een verstoring van maximaal 30 cm om de klinkers en onderliggende lagen te kunnen plaatsen. Bij het terras komt een zwembijver met een oppervlakte van 25 m². Deze vijver zal 1,5 m diep zijn.

Aan de westelijke zijde van de nieuwe kliniek wordt een oprit met parking en mestopslagruimte voorzien. Deze heeft een oppervlakte van 365 m². De parking en oprit worden aangelegd met een waterdoorlatende grindverharding. Ter hoogte van de mestopslag wordt een strook in beton aangelegd. Om deze verharding

te kunnen plaatsen wordt deze zone maximaal 30 cm afgegraven. In de noordwestelijke hoek van de parking wordt een mestopslagput aangelegd in beton. Deze heeft een oppervlakte van 27 m²; de betonplaat is 30 cm dik.

Om toegang te kunnen krijgen tot de parking van de kliniek en de oprit van het huis, zullen twee grachtoverwelvingen verplaatst worden.

Nutsvoorzieningen

Onder de oprit komen twee citernes van 10000L. Aan de straatzijde worden drie waterputten van 20000L geplaatst, naast een infiltratiezone met een oppervlakte van 25,80 m². Ook twee septische putten (3000 l) en een bufferput (10000L) worden aan de straatzijde geplaatst.

De leidingen voor DWA en RWA worden zoveel mogelijk gebundeld langs de fundering en onder de verharding. Voor waterleiding, riolering en gas wordt hiervoor o.a. een uitgraving van ca. 80 cm diep verwacht.

Groenzone

Om de gerooide appelboom te vervangen zullen nieuwe bomen aangeplant worden in een strook rondom de parking. Aan de voorzijde van het huis wordt ook een haag geplant. Aan de oostkant wordt gras gezaaid. Globaal genomen zal de aanleg van een grasveld een verstoring van 15 cm met zich meebrengen, met lokaal een diepere verstoring voor de aanplanting van de bomen.

Tabel 1. Overzicht van de geplande ingrepen⁹

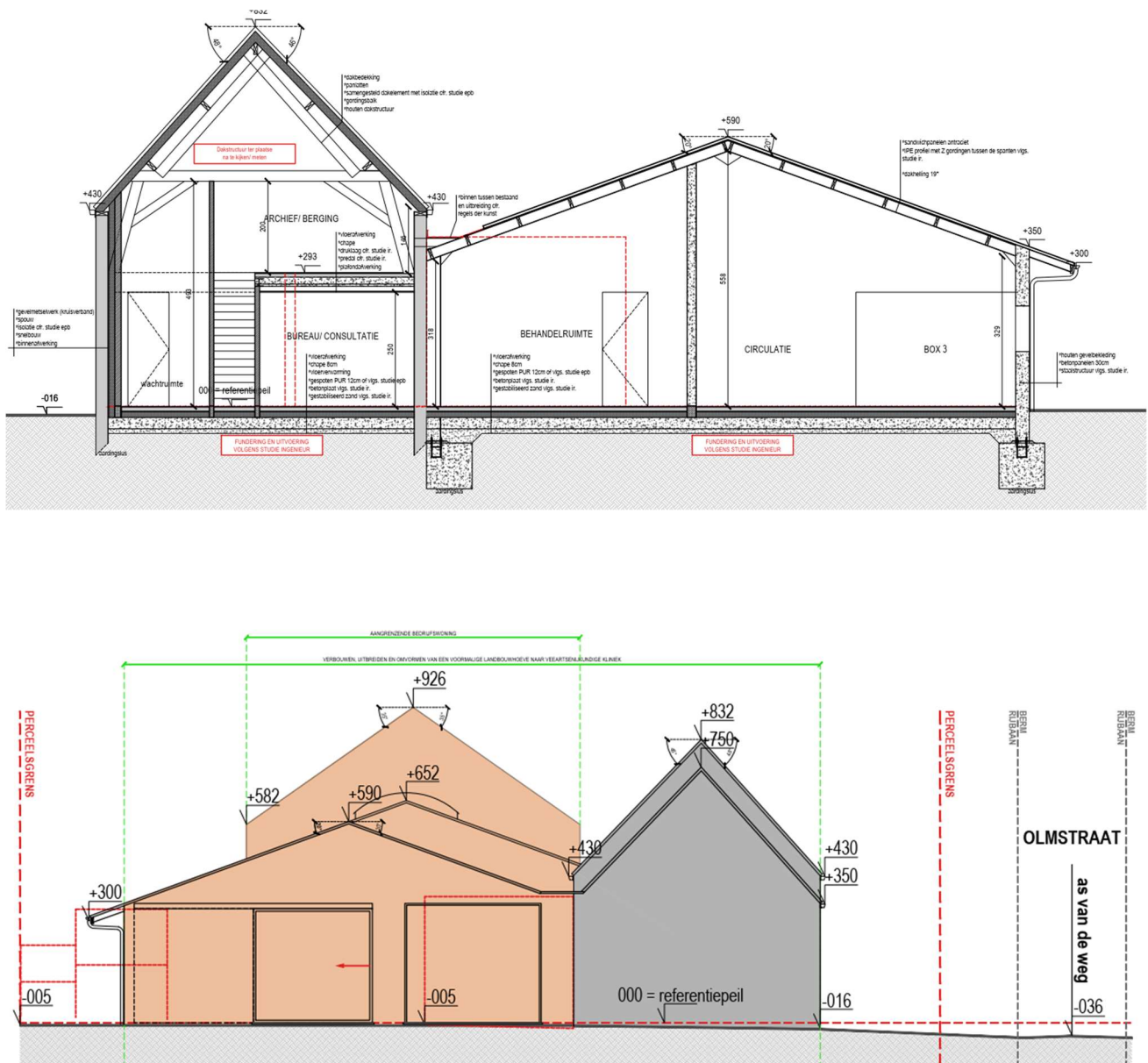
Bodemingreep	Oppervlakte (m ²)	Verstoringsdiepte (cm)	Opmerking
Aanplantingen en groenzone	1737	15	Lokaal diepere ingrepen voor aanplantingen
Bouwrijp maken	Ca 80	30-100	Lokale ingrepen
Mestopslag	27	30	
Verharding	525,8	30	
Nieuwbouw	1140,69	50	Lokaal dieper voor funderingsvoeten en funderingssleuven
Zwemvijver	25	150	
Nutsvoorzieningen	Ca. 250	200	

⁹ Er is nog geen rekening gehouden met een buffer om eventuele archeologische waarden te beschermen.

Figuur 6: Aanduiding geplande ingrepen op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.¹⁰

¹⁰ AGIV 2021.

1.1.5 ONDERZOEKSOPDRACHT

Het archeologisch vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied. Deze waarden behouden en beschermen voor beschadiging of vernietiging kan op twee manier gebeuren: *in situ* bewaring komt tot stand wanneer de archeologische waarden ingepast kunnen worden in de ontwikkelingsplannen; wanneer dit niet mogelijk is, is behoud *ex situ* de enige optie door het opstellen van maatregelen voor vervolgonderzoek.

Het archeologisch vooronderzoek leidt tot **drie primaire vraagstellingen** die beantwoord dienen te worden:

- ✓ Zijn archeologische waarden aanwezig en wat zijn de karakteristieken hiervan?
- ✓ Wat is de kenniswaarde van deze mogelijke archeologische waarden?
- ✓ Hoe moet worden omgegaan met mogelijke archeologische waarden in het kader van de geplande bodemingrepen?

Het archeologisch vooronderzoek start steeds met een **bureauonderzoek**, maar kan leiden tot (combinaties van) meerdere onderzoeksmethoden. Men maakt een onderscheid tussen vooronderzoek *zónder* ingreep in de bodem en vooronderzoek *mét* ingreep in de bodem.

- Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan bestaan uit:
 - ✓ Een bureauonderzoek
 - ✓ Een landschappelijk onderzoek
 - ✓ Geofysisch onderzoek
 - ✓ Veldkartering
- Vooronderzoek met ingreep in de bodem kan bestaan uit:
 - ✓ Verkennend archeologisch booronderzoek
 - ✓ Waarderend archeologisch booronderzoek
 - ✓ Proefsleuven en proefputten

Wanneer tijdens het vooronderzoek archeologische waarden worden aangetroffen die relevant zijn en een archeologische vindplaats aanduiden, kan dit leiden tot een archeologische opgraving wanneer de waarden niet *in situ* veiliggesteld kunnen worden.

1.1.6 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Het bureauonderzoek is uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog Kirsten van Campenhout (OE/ERK/Archeoloog/2015/00060) en conform de Code van de Goede Praktijk 4.0. Het doel van het bureauonderzoek bestaat er uit om op basis van verschillende bronnen inzicht te verkrijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en het gebruik van het projectgebied en zijn omgeving doorheen de tijd. Op basis van deze resultaten wordt een **archeologische verwachting** bepaald, specifiek voor dit plangebied.

De initiatiefnemer heeft alle informatie aangeleverd met betrekking tot de contour van het plangebied en de inplanting en uitvoeringswijze van de geplande werkzaamheden. Dit gebeurde door het aanleveren van de bijgevoegde **ontwerpplannen** en aanvullende mondelinge en/of schriftelijke communicatie.

Voor de **landschappelijke situering** van het plangebied worden de volgende digitale kaarten geraadpleegd: de topografische kaart, Tertiair- en Quartairgeologische kaarten, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart en het digitale terreinmodel Vlaanderen.¹² De bodemkundige gegevens werden aangevuld met de informatie die beschikbaar gesteld wordt via de website Databank Ondergrond Vlaanderen.¹³

Informatie over **archeologische waarden** binnen en in de regio van het plangebied worden verzameld via de Centraal Archeologische Inventaris (CAI)¹⁴ en via de databank van in akte genomen (archeologie)nota's en eindverslagen¹⁵.

De **historische situering** van de gemeente, en meer specifiek het plangebied zelf, is beschreven aan de hand van uitgegeven en onuitgegeven bronnen in combinatie met de Inventaris Onroerend Erfgoed¹⁶. Ook historische kaarten werden geraadpleegd. Vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het plangebied en haar regio zijn verschenen, kan het bijdragen tot het beeld over de evolutie van het plangebied. Men moet echter steeds indachtig zijn dat bij afwezigheid van bebouwing dit geen garantie biedt dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur en is het pas vanaf de 19de eeuw dat de eerste gedetailleerde kadasterkaarten verschijnen. Voor het historisch onderzoek worden de volgende basiskaarten geraadpleegd: de Ferrariskaart, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en de Vandermaelenkaart. Ook Cartesius¹⁷, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, is geraadpleegd. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste decennia.

¹² Raadpleegbaar via www.geopunt.be

¹³ Raadpleegbaar via www.dov.vlaanderen.be

¹⁴ Raadpleegbaar via <https://cai.onroenderfgoed.be>

¹⁵ Raadpleegbaar via www.geopunt.be

¹⁶ Raadpleegbaar via <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

¹⁷ Raadpleegbaar via <https://cartesius.be>

De studie van de hierboven vermelde bronnen gaf geen aanleiding tot een verder archiefonderzoek of het inwinnen van aanvullend wetenschappelijk advies.

De volgende **onderzoeksvragen** zouden beantwoord moeten worden door het bureauonderzoek:

- ✓ Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- ✓ Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- ✓ Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- ✓ Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- ✓ Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- ✓ Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zo ja, wat is de aard van deze waarden?
- ✓ Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.7 RANDVOORWAARDEN

Omwille van juridische redenen betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip uitgevoerd dient te worden.

1.2 BUREAUONDERZOEK: ASSESSMENTRAPPORT

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem maar op basis van de bestaande informatie (landschappelijk, historisch, archeologisch) na te gaan in hoeverre er archeologische resten aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het projectgebied. Er wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze ervan en van de impact op het bodemarchief.

1.2.1 LANDSCHAPPELIJKE SITUERING

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem na te gaan in hoeverre er archeologische waarden aanwezig kunnen zijn. Dit gebeurt op basis van de bestaande informatie, o.a. de onderstaande aardkundige gegevens.

Tabel 2. Overzicht van de landschappelijke resultaten

Bron	Resultaat
Huidig gebruik	Akkerland en woonhuis met tuin
Tertiairgeologische kaart	Lid van Moen (KoMo)
Quartaairgeologische kaart	Profiel type 3
Bodemkaart	Lba en Pba: droge zandleembodems met een B-horizont
Geomorfologie	Laagvlakte van de Scheldevallei
Hydrografie	Tussen de Oossebeek en de Zwalmbeek

1.2.1.1. LIGGING VAN HET PLANGEBIED

Het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* is gelegen ten noordoosten van de dorpskern van Welden, deelgemeente van Oudenaarde, provincie Oost-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap tussen de Schelde en de N46 (van Leupegem naar Aalst). Ongeveer 800 m naar het oosten toe ligt de dorpskern van Nederzwalm. De dorpskern van Welden ligt 1 400 m ten westen van het plangebied.

Volgens het gewestplan ligt het plangebied in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en volgens de bodemgebruikskaart staan de betrokken percelen ingekleurd als andere bebouwing. De bodemerosiekaart uit 2021 geeft voor het akkergedeelte van het plangebied duiding over de potentiële bodemerosie voor het eigenlijke onderzoeksgebied. Op basis van deze kartering kan het potentieel als zeer laag worden ingeschat.

Op een afstand van slechts 530 m naar het noorden toe stroomt de Bovenschelde. Op een afstand van slechts 180 m ten westen van het plangebied ligt de Oossebeek. In het oosten, op een afstand van slechts 300 m, stroomt de Zwalmbeek. Beide beken vloeien af naar de Bovenschelde.

1.2.1.2. AARDKUNDIGE GEGEVENS

Het Tertiair is een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen en Neogeen omvat. Het tekent het begin van de menselijke geschiedenis.

De **Tertiairgeologische kaart** wijst op de aanwezigheid van het Lid van Moen (deel van de Formatie van Kortrijk)¹⁸ als geologische eenheid in de ondergrond en directe omgeving van het plangebied. Het Tertiaire niveau wordt op de locatie afgedekt met een 15 m dik Quartair dek, en is dus minder relevant voor deze studie. De samenstelling van deze Formatie bestaat uit kleiige grove silt tot fijn zand met kleilagen, is nummuliethoudend en heeft gemiddeld een dikte van 44 m.

Het Neogeen wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak van de aarde aangetroffen en zijn weergegeven op de **Quartairgeologische kaart**. In het plangebied betreft het uitsluitend profieltype 3¹⁹: eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. Voor de centrale en noordelijke delen van Vlaanderen betreft het voornamelijk zand tot zandleem. Daarnaast kunnen er ook hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig zijn. Ten noorden van het plangebied is ook type 3a aanwezig. Deze afzetting zijn opgebouwd uit fluviatiele afzettingen uit het Holoceen met daaronder zandlemige eolische Laat-Pleistocene afzettingen en/of hellingsafzettingen. De eolische afzettingen zijn homogeen bovenaan, gevolgd door een alternatie van zand- en lemlagen. Hellingsafzettingen komen algemeen voor aan de voet van een helling of als een dunne laag op de helling zelf. Onder deze afzettingen bevinden zich overwegend vlechtende rivierafzettingen uit het Laat-Pleistoceen.

Bovengenoemde gegevens worden bevestigd door **boorresultaten** van de Belgische Geologische Dienst (DOV Vlaanderen). In enkele boringen zijn de quartaire afzettingen tot een dieptes van gemiddeld 16 m waargenomen (zie boorrapporten in Bijlage 2). Daaronder werden afzettingen geregistreerd die deel uitmaakten van het Lid van Moen.²⁰

Op de potentiële bodemerosiekaart is het westelijke deel van het plangebied niet gekarteerd. Het oostelijke deel en de wijdere omgeving heeft een erosiewaarden van 'zeer laag'.

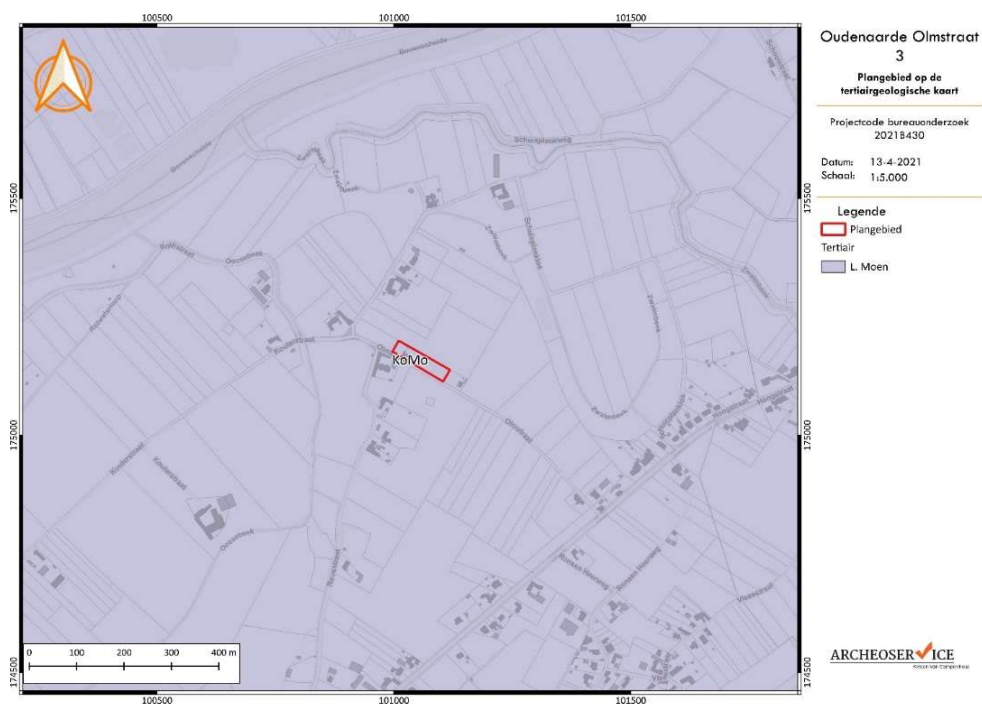
Ongeveer 200 m ten noordoosten van het huidige plangebied is een zone opgenomen als 'waardevolle bodem', zijnde een laat glaciële Scheldemeander.²¹

¹⁸ Jacobs et al., 1999.

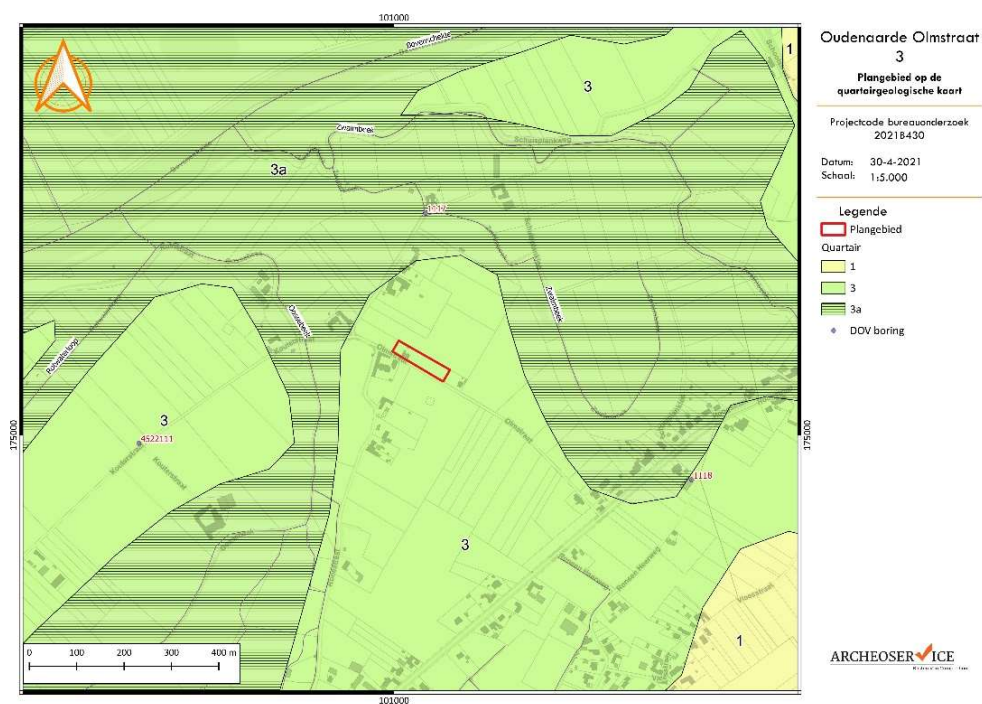
¹⁹ Bogemans 1999.

²⁰ DOV Vlaanderen 2021.

²¹ Databank waardevolle bodems 2005-2006.

Figuur 8: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.²²

Figuur 9: Plangebied op de quartairgeologische kaart, aangevuld met de locaties van enkele DOV boringen.²³

²² DOV Vlaanderen 2021.

²³ DOV Vlaanderen 2021.

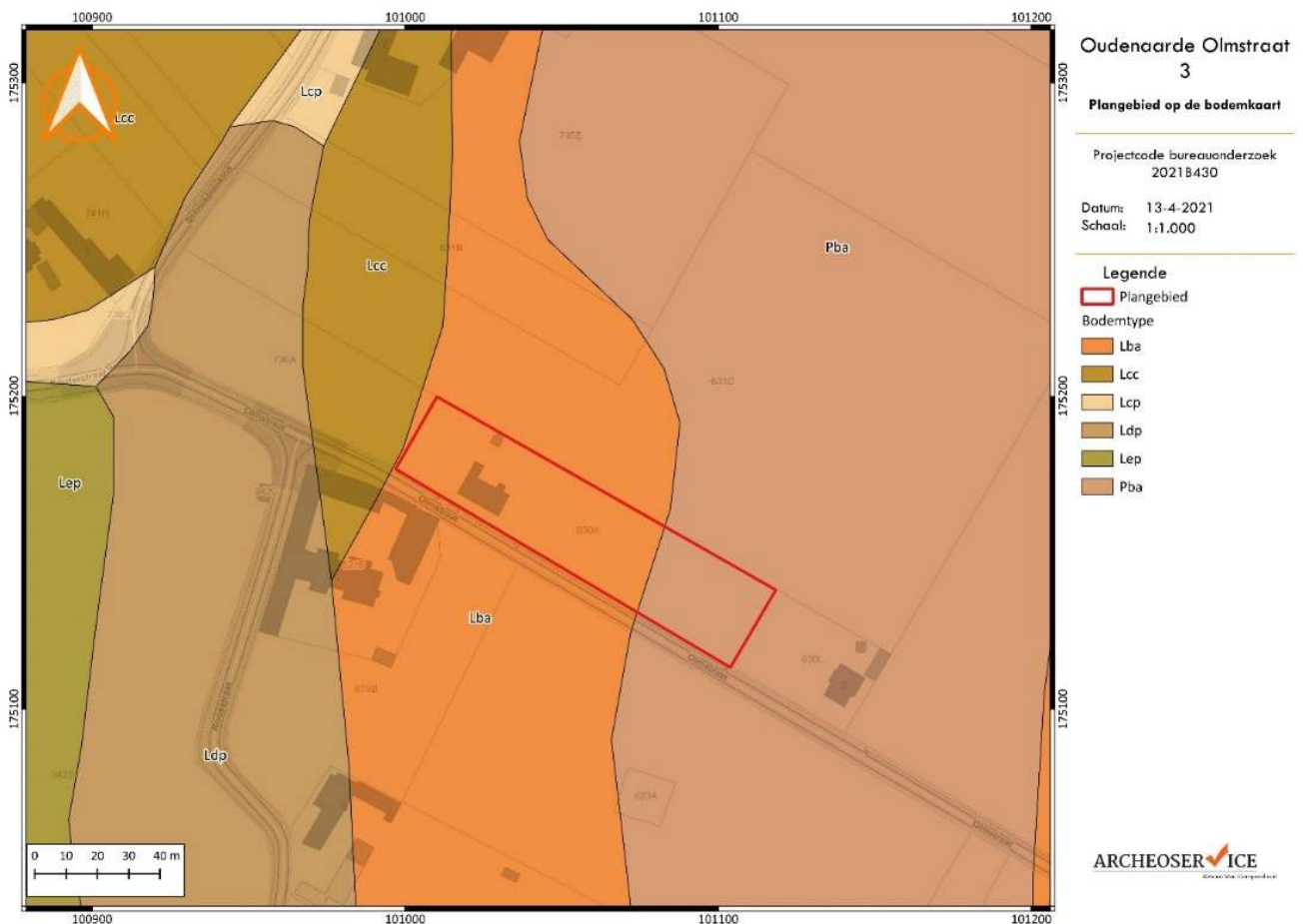
De **bodemkaart** toont aan dat het plangebied grotendeels gekarteerd is als een droge, niet gleyige zandleembodem met een dikke ploeglaag en een klei-inspoelingshorizont (B-horizont), dit is type **Lba**.²⁴ De Ap-horizont is ongeveer 25 cm dik, donkerbruin en matig humeus. Daaronder komt een 30 tot 40 cm dikke bruinachtige overgangshorizont. De meer kleiïge textuur B-horizont volgt. De ondergrond is soms gestratificeerd met lemige of zandige laagjes. Roestverschijnselen liggen dieper dan 120 cm.

De oostelijke zijde van het plangebied staat gekarteerd als een **Pba**, een droge lichte zandleembodem met textuur B-horizont. Deze gronden hebben doorgaans een bouwvoor die 20-40 cm dik is en (donker)grijsbruin van kleur en matig humeus is. Daaronder volgt een bruinachtige zwak humeuze overgangshorizont van 20-30 cm dikte waaronder soms een enigszins uitgeloopte horizont voorkomt. De gave of verbrokkelde textuur B begint op 70-90 cm diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm diepte. Variërende substraten kunnen op wisselende diepte aanwezig zijn.

Net ten westen van het plangebied komen matig droge zandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont voor, dit is bodemtype **Lcc**. Bij deze gronden rust de ploeglaag op een E-horizont of rechtstreeks op de verbrokkelde textuur B-horizont. De textuur B is (aangerijkt met klei en sesquioxiden) een bruine zware zandleembodem. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm diepte.

Nog iets verder naar het westen toe komen colluviale gronden voor onder het bodemtype **Ldp**. Deze gronden zijn matig natte zandleembodems zonder profiel. Bij deze bodems treft men onder de ploeglaag op geringe tot matige diepte een bedolven textuur B of een tertiair substraat aan. Het colluviaal dek onderscheidt zich van het autochtoon zandleem door de aanwezigheid van kleine houtskool- en baksteenspikkels. Bij het bodemtype LdP zijn samen met de profielen zonder profielontwikkeling ook enkele bodems met minimale profielontwikkeling geassocieerd. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80 cm diepte.

²⁴ Van Ranst 2000.

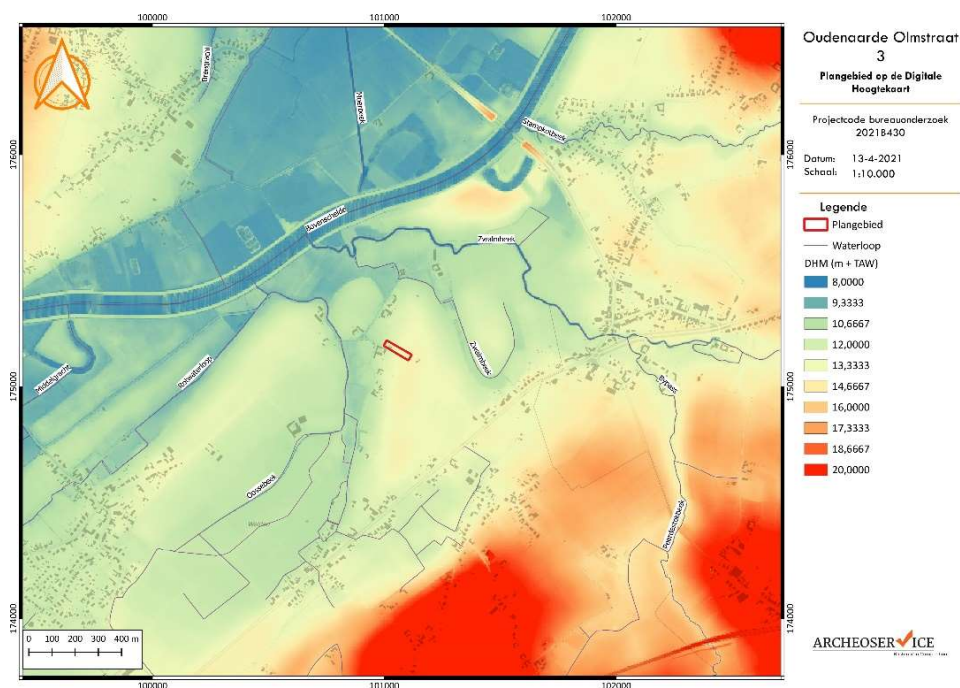
Figuur 10: Plangebied op de bodemkaart.²⁵

Geomorfologisch gezien ligt het plangebied in de Scheldevallei van Gent tot Doornik. Dit vormt samen met de Leie de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Het gebied ligt in de laagvlakte, in de vallei van de Bovenschelde, gekenmerkt door gronden van uitgestrekte hoge droge kouters evenwijdig aan de rivieren.

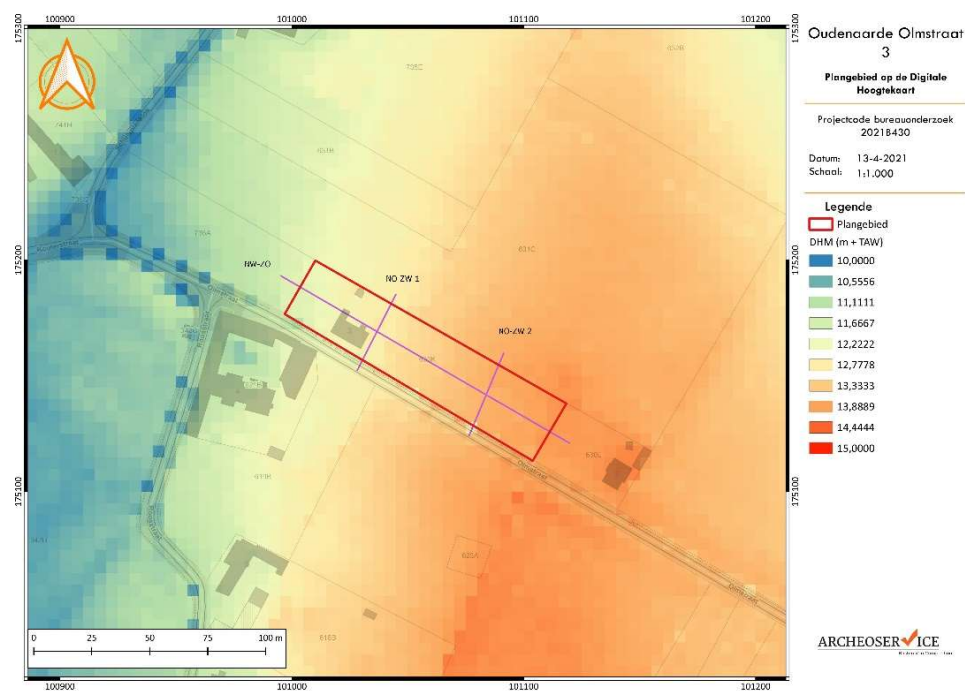
Volgens het **Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen** (DHM II) bevindt de ruime omgeving van het plangebied zich tussen 8,50 m en 54,30 m + TAW hoogte. Het landschap wordt getekend door de vele, kleine valleien, een resultaat van langdurige rivier- en hellingserosieprocessen.

Het plangebied zelf ligt op een hoger gelegen gebied tussen de valleien van de Oossebeek en de Zwalmbeek, die beide afvloeien naar de Schelde. Het terrein helt sterk af naar het noordwesten, richting de Schelde. De hoogte binnen het plangebied gaat van 11,86 m + TAW in het westen naar 14,02 m in het oosten.

²⁵ DOV Vlaanderen 2021.

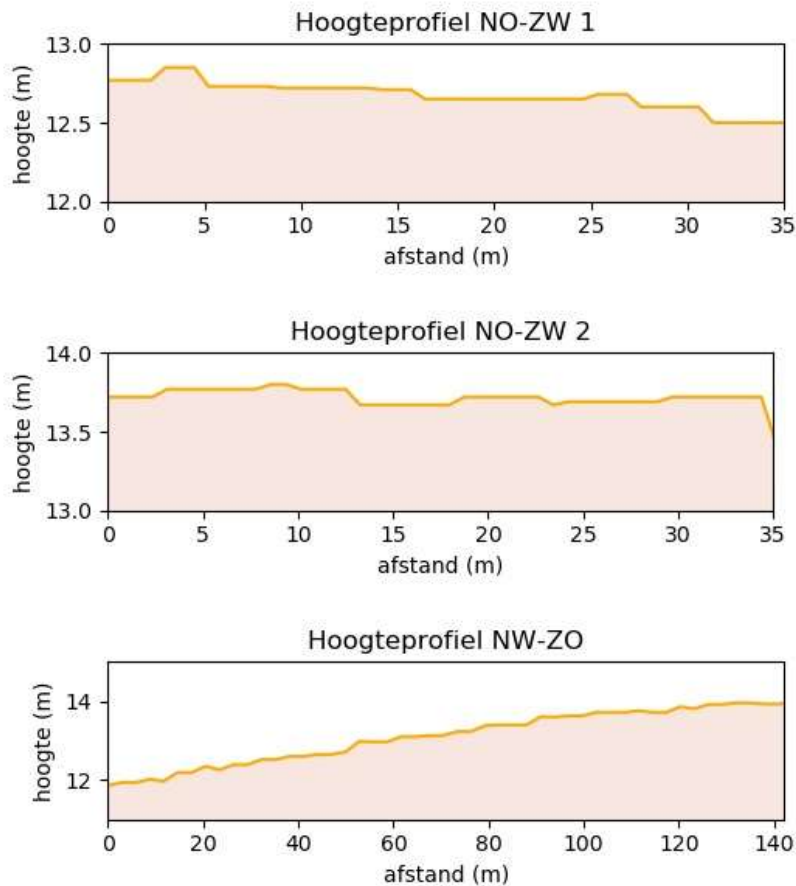
Figuur 11: Uitgebreide weergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied.²⁶

Figuur 12: Detailweergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied en de hoogteprofielen.²⁷

²⁶ DOV Vlaanderen 2021.

²⁷ DOV Vlaanderen 2021.

Figuur 13: De drie hoogteprofielen van het terrein.

1.2.2 ARCHEOLOGISCHE SITUERING

Uit raadpleging van het Geoportaal van Onroerend Erfgoed blijkt dat het plangebied niet een zone waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt, maar wél in een **vastgestelde archeologische zone**. Deze zone, ten zuiden van de Schelde, is geïnterpreteerd als een 'prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevaai' (ID 15754).²⁸

In deze alluviale vlakte met hoger gelegen gronden stromen verschillende beken die uitmonden in de Schelde. Binnen het gebied bevinden zich enkele opvallende geomorfologische elementen, zoals enkele zuidwest- noordoost gerichte (dek)zandruggen, en enkele kleinere zandige opduikingen. Op deze ruggen is een groot aantal vondsten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van archeologische sites uit het mesolithicum, het neolithicum, de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse periode, en de middeleeuwen.

Met name de vondstenclusters met lithisch materiaal (zoals vuursteen en wommersomkwartsiet) zijn zeer talrijk, ook in de directe omgeving van het plangebied.

²⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/14754>

Tabel 3. Overzicht van de archeologische gegevens

Bron	Resultaat
Archeologische zone	Prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevallei
GGA	Niet van toepassing
CAI	CAI nummer 500214 valt gedeeltelijk binnen het plangebied al valt de locatie niet precies te bepalen. Talrijke meldingen in de directe nabijheid van het plangebied
(Archeologie)nota's en Eindverslagen	Geen meldingen binnen het plangebied

1.2.2.1 CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

Om een overzicht te krijgen van de gekende archeologische vindplaatsen is in eerste instantie de databank van de **Centraal Archeologische Inventaris (CAI)** op de topografische kaart geplot. Eén van de meldingen valt gedeeltelijk binnen de contouren van het plangebied, dit is CAI nummer 500214. Men moet deze melding wel iets nuanceren aangezien de exacte locatie van de vondst niet precies is vastgelegd. In de directe omgeving zijn nog talrijke vindplaatsen bekend, zoals te zien op Figuur 14.

Tabel 4: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van ongeveer 1000m.

CAI-nummer	Korte beschrijving
500214	Losse vondst van dakpannen (ROM): Neerwelden
508263	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ME): Schuisplanklos II
508271	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, IJZ, ROM, late ME): Schuisplanklos III
208191	Losse vondst van munten (ROM): Kouterstraat
508246	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, Late ME): Schuisplanklos I
508270	Losse vondsten vuursteen, natuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Olmstraat III
508260	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Olmstraat II
598244	Losse vondsten vuursteen, bouw materiaal en aardewerk (Steen, ROM, ME): Olmstraat I
508242	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Molen - Broeken
508261	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ME): Weldenstraat I
217297	Losse metaalvondsten (NEO, ROM, ME, NT): Weldenstraat - Olmstraat
218820	Walgrachtsite (NT): Roosstraat
503509	Walgrachtsite (ME): Kouterstraat III

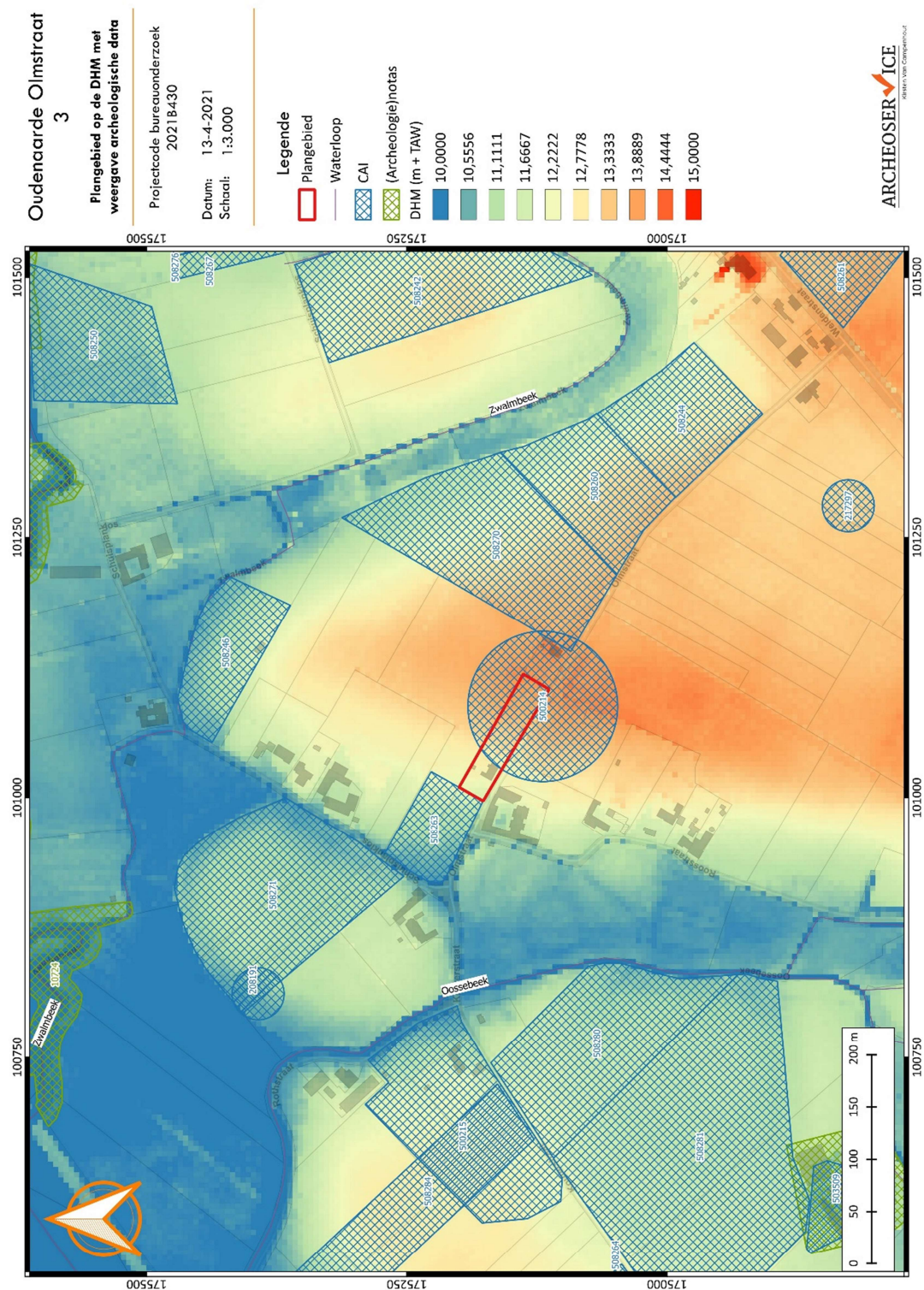
508281	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Kouterstraat VI
508280	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Kouterstraat V
500215	Losse vondsten bouw materiaal en aardewerk (ROM): Kouterstraat II
508284	Losse vondsten vuursteen en aardewerk (Steen, ROM, late ME): Kouterstraat VII

Het grootste aandeel van de CAI-meldingen in de nabijheid van het plangebied zijn afkomstig van veldprospecties, waarbij vondsten aan de oppervlakte zijn verzameld. Of op deze locaties ook effectief vindplaatsen aanwezig zijn, is tot op heden nog niet bevestigd door middel van een prospectie met ingreep in de bodem.

Deze vondsten uit veldprospecties kaderen binnen enkele projecten uitgevoerd door het IAP (Instituut voor het Archeologisch Patrimonium) in de jaren '90 van de 20ste eeuw. De vele vuursteenartefacten bevestigen de interessante landschappelijke ligging en de kartering als vastgestelde archeologische zone. De meeste meldingen tonen niet alleen vondsten uit de steentijd aan, maar ook vaak vondstmateriaal (diverse materialen) uit jongere periodes. De exacte locatie van deze vondsten is echter niet bekend, maar wordt aangeduid per perceel of met een bepaalde radius. Het valt wel op dat de meeste meldingen zich eerder op de hoger gelegen ruggen bevinden.

In de onmiddellijke nabijheid van het plangebied zijn er weinig tot geen resten uit de metaaltijden gekend al kunnen ze niet uitgesloten worden door de gunstige landschappelijke kenmerken van het gebied. Aan de Roosstraat is een kleine opgraving uitgevoerd waarbij o.a. bewoningssporen uit de ijzertijd zijn aangetroffen (CAI nummer 979941). Romeinse vondsten via veldprospecties zijn dan wel weer duidelijk aanwezig binnen de CAI. Binnen de contour van het huidige plangebied bevindt zich een deel van CAI melding 500214. Deze melding stelt de vondst van meerdere dakpannen uit de Romeinse periode voor tijdens een prospectie van het IAP. Ook bij de andere veldprospecties is in vele gevallen Romeins vondstmateriaal aangetroffen en verzameld.

Een andere periode die is vastgesteld tijdens de veldprospecties is de periode van de (late) middeleeuwen. Bij de meeste prospectielocaties is aardewerk verzameld uit de late middeleeuwen. De menselijke aanwezigheid in de (late) middeleeuwen kan bevestigd worden door cartografische bronnen. Aan de hand van kaarten konden verschillende walgrachtsites herkend worden. In de nabijheid van het plangebied liggen er twee: aan de Kouterstraat (CAI nummer 503509) en aan de Roosstraat (CAI nummer 218820).

Figuur 14: Overzicht van de archeologische data op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen.²⁹

²⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021.

1.2.2.2 (ARCHEOLOGIE)NOTA'S EN EINDVERSLAGEN

Ook de databank van de in akte genomen **(archeologie)nota's en eindverslagen** is geraadpleegd om eventueel archeologisch onderzoek in de buurt van het plangebied te inventariseren. Voor het plangebied zelf werden in het verleden nog geen (archeologie)nota's of eindverslagen opgemaakt. In de ruimere omgeving van het plangebied werd voor een viertal onderzoekzones een bureauonderzoek uitgevoerd (zie Figuur 14) binnen het kader van de huidige wetgeving.

Tabel 5: Overzicht van de archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (E) in de buurt.

ID-nummer	Toponiem	Uitgevoerd	Advies
14127 (AN)	Oudenaarde Kouterstraat	Bureauonderzoek	Geen verder onderzoek
10724 (AN)	Oudenaarde Nederzwalm - Zwalm	Bureauonderzoek	Geen verder onderzoek
3803 (AN)	Zwalm Nederzwalm Schoolstraat	Bureauonderzoek	Geen verder onderzoek
17921 (AN)	Oudenaarde Heerbaan 77 Ronsen	Bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek	Proefsleuvenonderzoek
4497 (AN)	Oudenaarde Heerbaan 47 Ronsen	Bureauonderzoek	Proefsleuvenonderzoek
5161 (AN), 7864 (N), 415 (E)	Oudenaarde Welden Weldenstraat 54	Bureauonderzoek, proefsleuvenonderzoek, opgraving	Vrijgave

In de omgeving van het plangebied zijn een zestal archeologienota's opgesteld. Het betreft vaak uitsluitend bureauonderzoeken, waarbij geen verder vooronderzoek geadviseerd werd. Verder vooronderzoek zou gezien de aard van de ingrepen geen zinvolle kenniswinst opleveren.

Ter hoogte van de **Weldenstraat** werd naar aanleiding van het bureauonderzoek (ID 5161) wel een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Bij het proefsleuvenonderzoek werd een pakket colluvium van 50 cm dik aangetroffen onder een 30 cm dikke bouwvoor (ID 7864). Tijdens de prospectie werd een kuil uit de bandkeramiek aangesneden. Er volgde een opgraving over een kleine zone van 390 m² waarbij een deel van een erf uit de midden ijzertijd werd bloot gelegd. In één kuil uit de midden ijzertijd werd wel lineaire bandkeramiek aardewerk aangetroffen wat er op lijkt te wijzen dat bandkeramische groepen reeds in de omgeving vertoefden.³⁰

Aan de **Heerbaan** bevinden zich twee locaties die onderworpen zijn aan een bureauonderzoek. Ter hoogte van Heerbaan nr. 47 werd op basis van het bureauonderzoek uit 2017 een hoge verwachting voor de Romeinse periode vooropgesteld. Hier werd dan ook verder vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd.³¹ Dit onderzoek is nog niet uitgevoerd. Iets verder, ter hoogte van nr. 77, is een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd in combinatie met het bureauonderzoek om het potentieel op steentijd artefactenvindplaatsen te verifiëren (ID 4497). Het potentieel voor steentijd kon afgeschreven

³⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/415>

³¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4497>

worden, maar er bestaat nog steeds een trefkans voor sporensites. Om deze verwachting te toetsen werd een advies opgesteld voor de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek.³²

1.2.3 HISTORISCHE SITUERING

In het volgende hoofdstuk wordt het historisch kader geschetst van het plangebied. In eerste instantie wordt de politieke-economische sfeer weergegeven waarbinnen de ruime regio van het plangebied zich heeft bevonden. Vervolgens wordt het plangebied in detail bekeken aan de hand van historische kaarten, in dit geval vanaf de 18de eeuw.

Tabel 6. Overzicht van de historische gegevens

Bron	Resultaat
Inventaris Onroerend Erfgoed	Welden
Ferrariskaart (1771-1778)	Akkerland aan de Olmstraat
Atlas der Buurtwegen (1843-1845)	Landelijk gebied
Vandermaelenkaart (1846-1854)	Landelijk gebied
Poppkaart (1842-1879)	Landelijk gebied
Topografische kaart uit 1904	Landelijk gebied
Topografische kaart uit 1939	Landelijk gebied; woonhuis binnen plangebied

1.2.3.1 HISTORISCH KADER³³

Het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* ligt in de deelgemeente **Welden**, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het noordwesten van het grondgebied vertoont een vlakke bodem van gemiddeld 10 m en behoort tot de zeer natte grachtenrijke alluviale Scheldevallei. Het bescheiden en afgelegen dorpscentrum grenst aan de Scheldemeersen, 1250 m verwijderd van de stroom.

Sporen van de eerste menselijke activiteiten in de regio van Welden gaan terug tot in de **prehistorie**. De vele archeologische vondsten in de buurt (afkomstig van de veldprospecties van het IAP) zijn een overtuigend bewijs. Deze archeologische gegevens worden aangevuld met sporen en vondstmateriaal uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. De wijk Neerwelden, waar het plangebied zich situeert, omvat een concentratie aan gevonden silexmateriaal binnen een oude Scheldebocht. In dezelfde regio werden nederzettingssporen uit de ijzertijd aangetroffen. Op verschillende plaatsen laten **Romeinse vondsten** toe te veronderstellen dat er ook in die periode bewoning was, onder andere te Neerwelden. Op dit moment zijn geen aanwijzingen gevonden voor een occupatiefase tijdens de vroege en volle

³² <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17921>

³³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14119>

middeleeuwen. De meerdere sites met walgracht weerspiegelen wel het cultuurlandschap vanaf de **late middeleeuwen**.

De naam Welden zou afkomstig zijn van *Weniliniom* of *woonplaats van Wandilo*, wat wijst op een vroegere oorsprong. De eerste schriftelijke vermelding van deze gemeente is dateert uit 1110 AD. De bisschop van Kamerijk schenkt daarbij het altaar van Welden (*Wenlines*) aan de Sint-Salvatorabdij van Ename.

Na het verdrag van Meerssen in 870 behoorde Welden tot Oost-Francië. In de 11de eeuw werd het door de graaf van Vlaanderen ingelijfd in het graafschap Vlaanderen binnen het markgraafschap Ename en de kasselrij van het Land van Aalst. Minstens vanaf het begin van de 12de eeuw was de heerlijkheid Welden eigendom van de heren van Schorisse. De 11de en 12de eeuw worden ook gekenmerkt door een intensieve **ontginningsfase** door het droogleggen van het overstromingsgebied door middel van grachten.

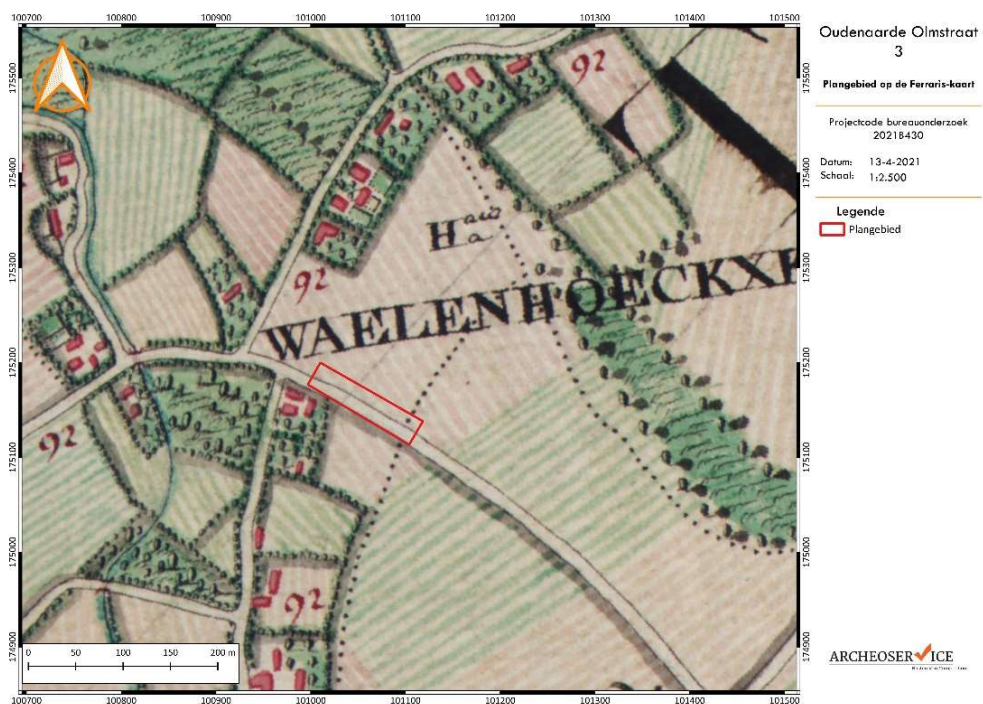
In de 17de eeuw werd de heerlijkheid Welden verkocht aan de niet-adellijke Gentse familie van handelaarsmagistraten, respectievelijk aan Sebastiaan d'Hane en aan de familie Volckaert. De zetels van deze heerlijkheden worden in verband gebracht met een paar van de sites met walgrachten die aan de depressie van de Oossebeek voorkwamen. Van de opmerkelijke concentratie aan **sites met walgrachten** bij de Oossebeek bleven enkele omgrachte hoeven bewaard.

De dorpskern van Welden ontwikkelde zich verder aan het kruispunt van lokale verbindingswegen. Aan de assen gevormd door Reytstraat en Monseigneur Lambrechtstraat groeide lintbebouwing. Afgezien van beperkte gegroepeerde bebouwing in verspreide kleine wijken is de Weldenstraat als onderdeel van de steenweg Oudenaarde-Aalst een sterk bebouwde as. Voorheen bezat Welden twee windmolens, één aan de rand van de dorpskern aan de Kouterstraat die nog bestond in 1662 doch verdwenen voor het vierde kwart van de 18de eeuw en één op de "Hoge Berg" die al in 1922 was afgebroken. Tot in de eerste helft van de 20ste eeuw waren naast de Schelde enkele steenbakkerijen te vinden. De gemeente bezit naast haar typisch karakter van **landbouwdorp** een groeiende woonfunctie.

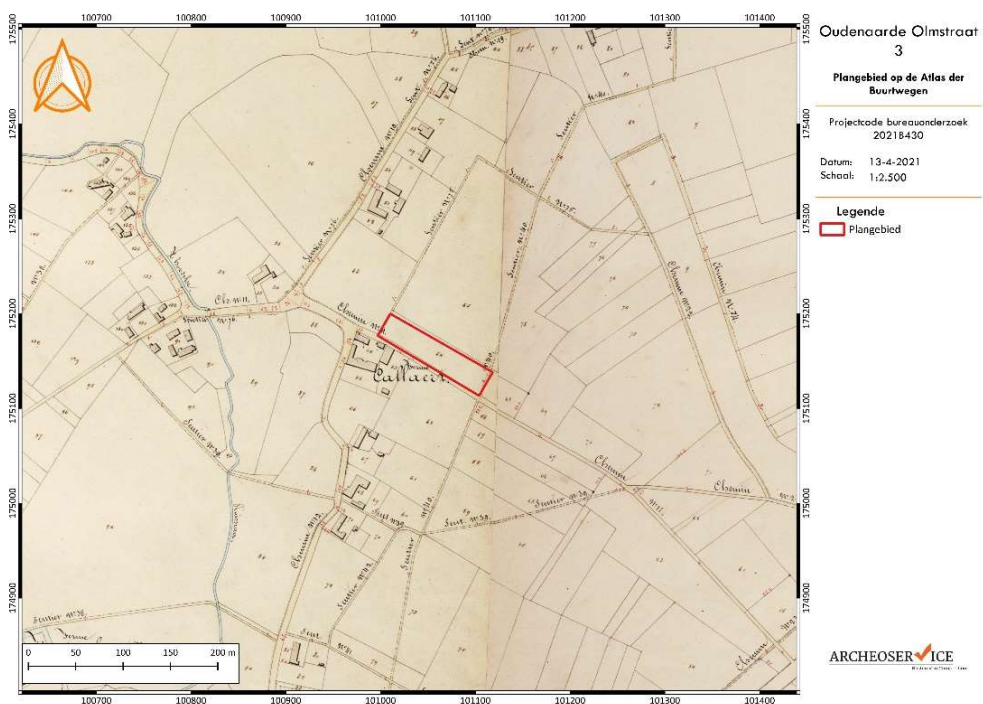
1.2.3.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

De historische evolutie van het plangebied kan met name gevolgd worden aan de hand van historische kaarten, waarbij de Ferrariskaart uit 1771-1777 het eerste enigszins gedetailleerde uitgangspunt is. Men moet echter wel indachtig blijven dat deze kaart hoofdzakelijk vanuit militair oogpunt werd opgemaakt, waardoor minder interessante delen vaak minder gedetailleerd zijn weergegeven.

Wanneer we het plangebied projecteren op de **Ferrariskaart** merken we gelijkenissen op met de huidige landschapsindeling. De Schelde volgt nog haar natuurlijke loop. De straten Schuisplanklos, Kouterstraat, Roosstraat en Olmstraat zijn te herkennen en worden gedeeltelijk weergegeven door bomerijen langs beide kanten. Het plangebied ligt, in een agrarisch gebied buiten de dorpskern van Nederzwalm, in de wijk Waelenhoeckken. Het plangebied zelf bestaat uit een open akkerlandschap zonder bebouwing. De Zwalmbeek en de Oossebeek zijn als sterk meanderende waterlopen duidelijk aanwezig binnen het landschap.

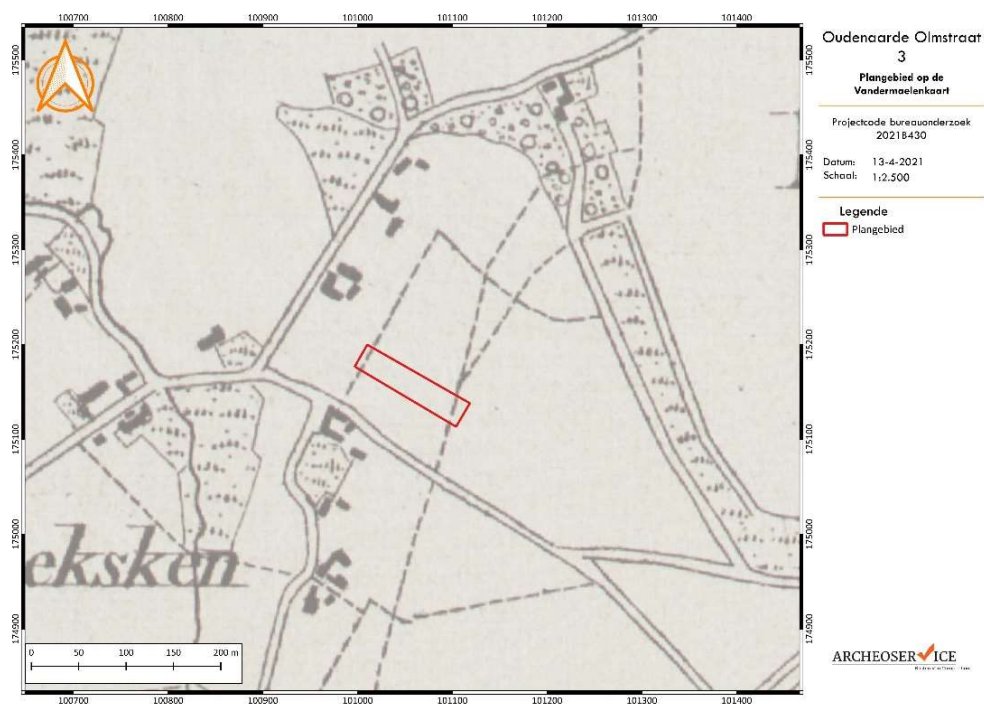
Figuur 15: Weergave van het plangebied op de Ferrariskaart (1771-1777).³⁴

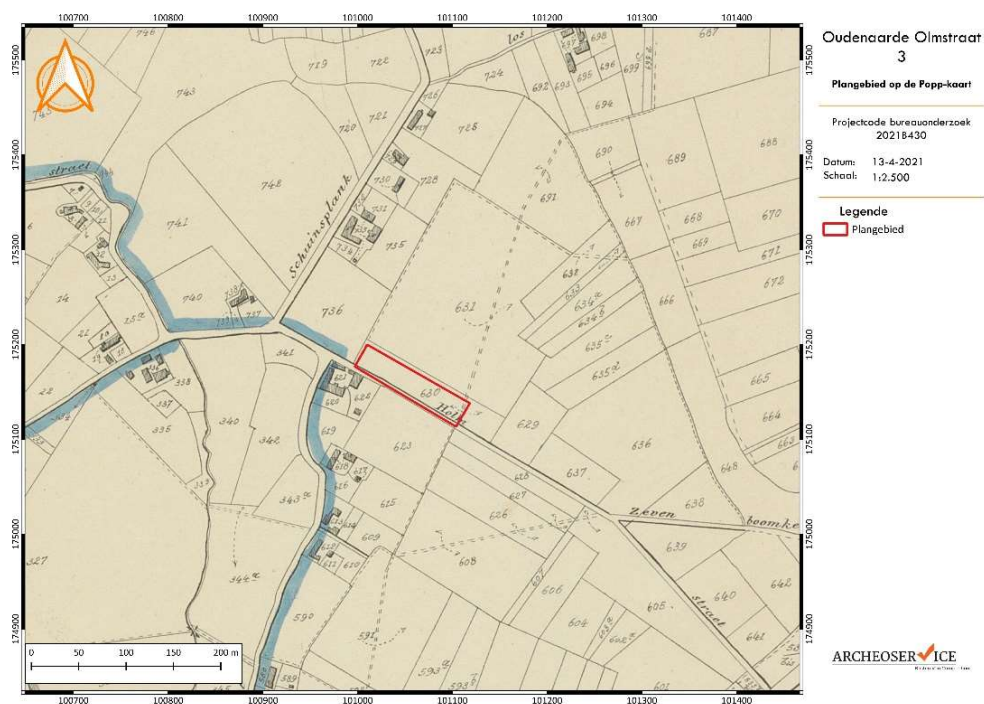
Figuur 16: Weergave van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845).³⁵

³⁴ Geopunt 2021.

³⁵ Geopunt 2021.

Figuur 17: Weergave van het plangebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854).³⁶

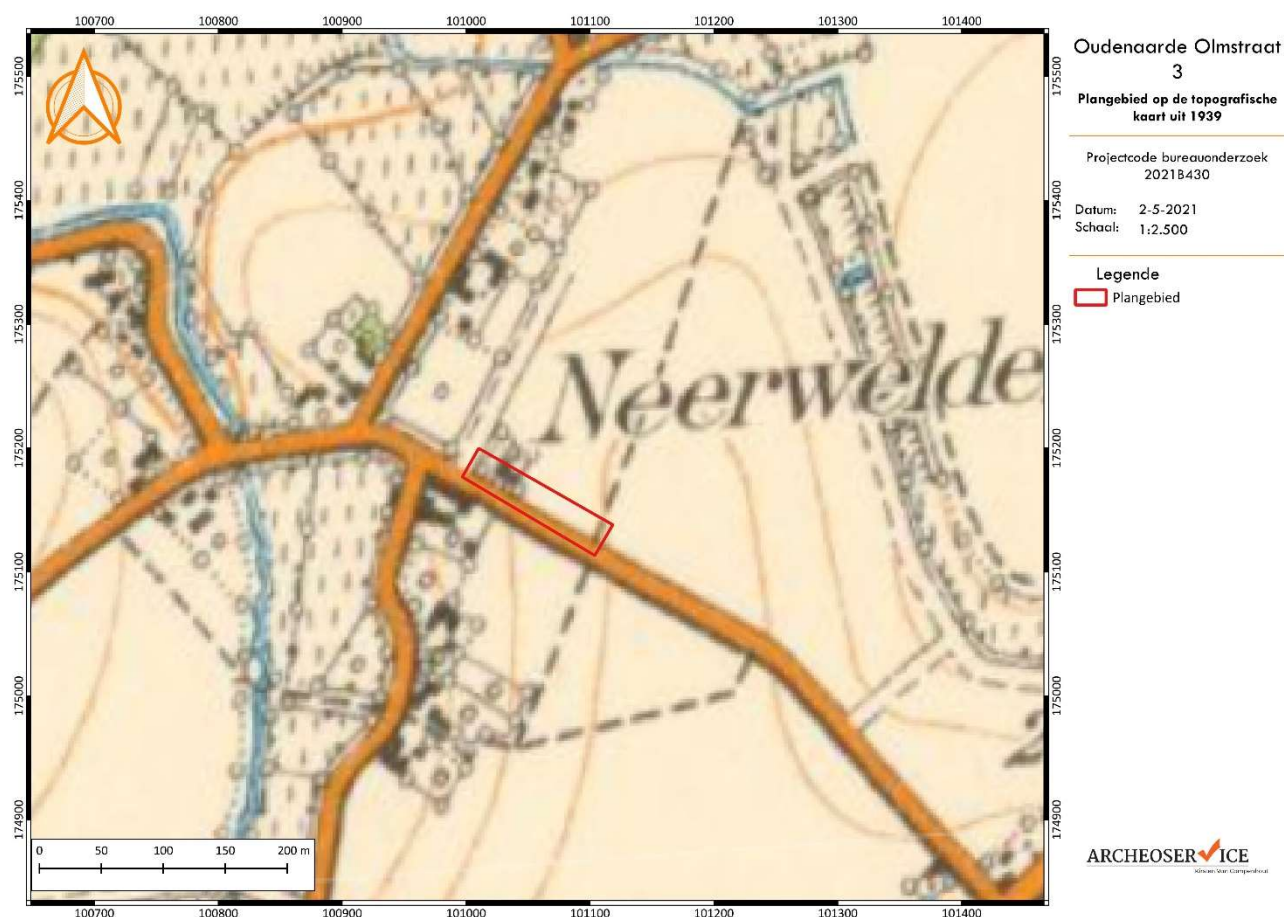
Figuur 18: Weergave van het plangebied op de Poppkaart (1842-1879).³⁷

³⁶ Geopunt 2021.

³⁷ Geopunt 2021.

De **Atlas der Buurtwegen**, met als doel een inventaris te zijn van alle kleine wegen met openbaar karakter, toont een gelijkaardige situatie. De hoeve aan de overzijde van het Olmstraat worden nu benoemd als 'Ferme Callaert'. Het plangebied wordt geflankeerd door twee kleine buurtwegen, nr. 40 en nr. 75. Ook de **Vandermaelenkaart**, waar ook het reliëf op aangegeven staat, toont geen relevante wijzigingen ten opzichte van de Ferrariskaart. De wijk waarin het plangebied zich bevindt heet nu wel 'Welden Hoeksken'. Tot slot toont ook de **Poppkaart** geen veranderingen ten opzichte van de gebruikssituatie uit het einde van de 18de eeuw. Het terrein blijft onbebouwd.

Op de **Topografische Kaart van België** (1:20.000) uit 1904 is er voor het plangebied niets veranderd. Wel valt in een ruimer gebied op dat Schelde recht getrokken wordt. Er wordt voor het eerst bebouwing binnen het plangebied waargenomen op de topografische kaart uit 1939. Er zijn geen details op te merken, maar aangezien deze bebouwing zich ook aan de westelijke zijde van het plangebied bevindt, kan men er van uitgaan dat het de huidige bebouwing betreft. De wijk Welden Hoeksken is nu gewijzigd in Neerwelden.

Figuur 19: Weergave van het plangebied op de topografische kaart uit 1939.³⁸

³⁸ Cartesius 2021.

1.2.3.3 ORTOFOTOGRAFISCHE BRONNEN

De bebouwing die schematisch was weergegeven op de topografische kaart uit 1939 wordt duidelijker aan de hand van een reeks van orthofoto's. Het plangebied kende echter geen structurele wijzigingen in gebruik vanaf de eerste orthofoto uit **1971** en zijn om die reden niet opgenomen in het verslag. De situatie uit 1971 is nl. erg gelijkend op de situatie op de meest recente orthofoto. Vanaf 1939 bevindt zich een woonhuis aan de westelijke kant van het plangebied en is het oostelijke deel in gebruik als akkerland.

Figuur 20: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 1971.³⁹

³⁹ Geopunt 2021.

1.2.4 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de resultaten als volgt worden beantwoord:

- ✓ Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
Het plangebied bevindt zich in een vastgestelde archeologische zone, nl. prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevallei' (ID 15754). Binnen het gebied bevinden zich enkele opvallende geomorfologische elementen, zoals enkele zuidwest- noordoost gerichte (dek)zandruggen, en enkele kleinere zandige opduikingen. Op deze ruggen is een groot aantal vondsten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van archeologische sites uit het mesolithicum, het neolithicum, de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse periode, en de middeleeuwen. Met name de vondstenclusters met lithisch materiaal (zoals vuursteen en wommersomkwartsiet) zijn zeer talrijk, ook in de directe omgeving van het plangebied.
Er is één archeologische melding die gedeeltelijk overlapt met het plangebied. Het betreft enkele losse vondsten van Romeins bouw materiaal, nl. dakpannen. Omdat het een melding betreft van een veldkartingscampagne is de locatie van de vondst niet precies aangegeven.
Op basis van historische gegevens blijkt het plangebied onbebouwd te zijn gebleven tot in de 20ste eeuw. Volgens historische bronnen was het plangebied gedurende enkele eeuwen zeker in gebruik als akkerland.
- ✓ Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
Gedurende enkele eeuwen is het plangebied in gebruik geweest als akkerland. In de loop van de 20ste eeuw is de eerste en enige bebouwing binnen het terrein ontstaan. De woning heeft een oppervlakte van ca. 108 m² en heeft twee kleine kelders (ca. 7 en 9 m²). De oostelijke helft van het plangebied is nog steeds in gebruik als akkerland.
- ✓ Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
Het plangebied is gedurende enkele eeuwen in gebruik geweest als akkerland. De landbouwactiviteiten kunnen enige impact op de bodem veroorzaakt hebben, al zal dat beperkt blijven tot de bouwvoor.
- ✓ Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
De impact op het bodemarchief kan opgedeeld worden in vier categorieën:
 1. Er heeft een impact van 0-15 cm plaats bij de volgende werkzaamheden: het opvullen van de kelders, het slopen van de kleine structuren en de aanleg van groenzones.
 2. Er heeft een impact van 30 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de aanleg van de mestopslag en verharding.
 3. Er heeft een impact van 50 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de vloerplaat van de bebouwing.
 4. Er heeft een impact van 80 cm of meer plaats voor de volgende werkzaamheden: het aanleggen van de funderingszolen voor de kliniek en het plaatsen van diverse putten en andere nutsvoorzieningen.

Bovendien is het aangewezen om rekening te houden met een bijkomende buffer van 20-30 cm om verdere verstoring door zware machines te voorkomen.

- ✓ Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
De weinige archeologische onderzoeken die reeds uitgevoerd zijn, bevinden zich op een aanzienlijke afstand van het huidige onderzoeksgebied. Het is niet mogelijk om de resultaten hiervan door te trekken naar de huidige percelen omdat de geschiedenis van het perceel anders kan zijn.
- ✓ Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zo ja, wat is de aard van deze waarden?
Het onderzoek heeft niet kunnen uitsluiten of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein.
- ✓ Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?
De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen het volledige plangebied. In het bijbehorende Programma van Maatregelen wordt ondermeer verder toegelicht welke vervolgstappen eventueel noodzakelijk zijn, welke criteria of randvoorwaarden daaraan verbonden zijn en wat de voorwaarden zijn voor de uitvoeringswijze.

1.3 SYNTHESE

1.3.1 INTERPRETATIE EN DATERING VAN HET PROJECTGEBIED

Het plangebied *Oudenaarde Olmstraat 3* is gelegen ten noordoosten van de dorpskern van Welden, deelgemeente van Oudenaarde, provincie Oost-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap tussen de Schelde en de N46.

Het terrein maakt deel uit van een archeologisch vastgestelde zone, nl. een prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevallei' (ID 15754). In deze alluviale vlakte met hoger gelegen gronden stromen verschillende beken die uitmonden in de Schelde. Binnen het gebied bevinden zich enkele zuidwest-noordoost gerichte (dek)zandruggen en enkele kleinere zandige opduikingen. Op deze ruggen is een groot aantal vondsten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van archeologische sites uit het mesolithicum, het neolithicum, de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse periode, en de middeleeuwen. Met name de vondstenclusters met lithisch materiaal (zoals vuursteen en wommersomkwartsiet) zijn zeer talrijk, ook in de directe omgeving van het plangebied. Binnen de contour van het huidige plangebied bevindt zich een deel van CAI melding 500214. Deze melding stelt de vondst van meerdere dakpannen uit de Romeinse periode voor tijdens een prospectie van het IAP.

Het historisch kaartmateriaal toont aan dat het plangebied pas in de loop van de 20ste eeuw (tussen 1904 en 1939) voor een klein deel bebouwd wordt. Een groot deel van het plangebied blijft nog steeds in gebruik als akkerland.

1.3.2 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- ✓ **Aardkundige gegevens:** Het plangebied bevindt zich in de Scheldevallei van Gent tot Doornik. Dit vormt samen met de Leie de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Het gebied ligt in de alluviale laagvlakte, in de vallei van de Bovenschelde, gekenmerkt door gronden van uitgestrekte hoge droge kouters evenwijdig aan de rivieren. Het plangebied zelf ligt op een hoger gelegen gebied tussen de valleien van de Oossebeek en de Zwalmbeek, die beide afvloeien naar de Schelde. De hoge gronden in de nabijheid van water vormden een gunstig landschap voor bewoning vanaf het mesolithicum.

Volgens de bodemkaart wordt het terrein deels gekarteerd als droge zandleembodems met een textuur B-horizont (Lba en Pba). Deze gronden hebben doorgaans een bouwvoor die 20-40 cm dik is.

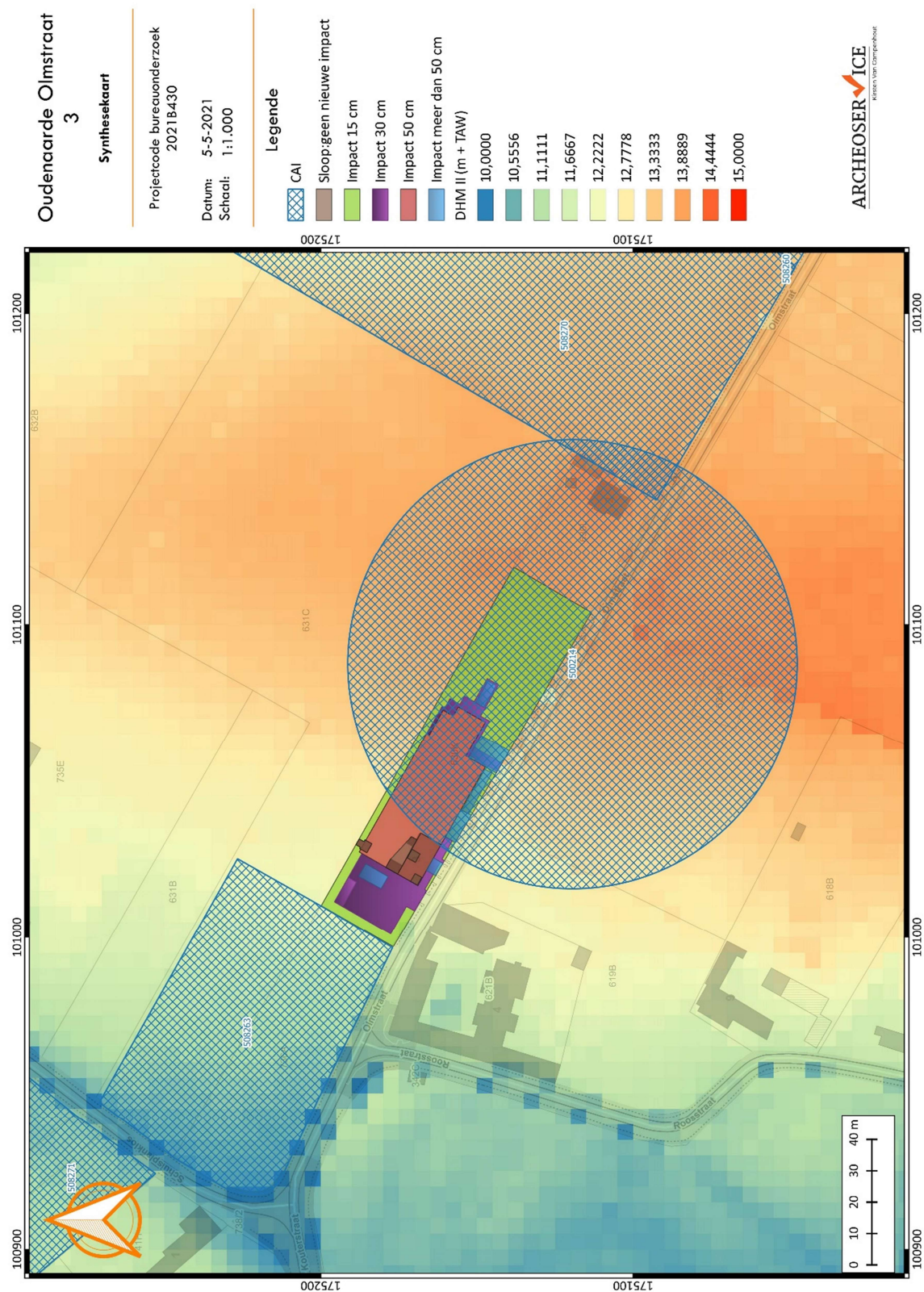
- ✓ **Archeologische gegevens:** Het terrein maakt deel uit van een archeologisch vastgestelde zone, nl. een prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Scheldevallei' (ID 15754), dit is een alluviale vlakte met hoger gelegen gronden. Op deze ruggen is een groot aantal vondsten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van archeologische sites uit het mesolithicum, het neolithicum, de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse periode, en de middeleeuwen. Met name de vondstenclusters met lithisch materiaal (zoals vuursteen en wommersomkwartsiet) zijn zeer talrijk, ook in de directe

omgeving van het plangebied. Binnen de contour van het huidige plangebied bevindt zich een deel van CAI melding 500214. Deze melding stelt de vondst van meerdere dakpannen uit de Romeinse periode voor tijdens een prospectie van het IAP.

- ✓ **Historische gegevens:** Het historisch kaartmateriaal toont aan dat het plangebied pas in de loop van de 20ste eeuw (tussen 1904 en 1939) voor een klein deel bebouwd wordt. Een groot deel van het plangebied blijft nog steeds in gebruik als akkerland. In de buurt van het plangebied bevinden zich twee sites met walgracht, die mogelijk teruggaan tot in de late middeleeuwen: nl. aan de Kouterstraat (CAI nummer 503509) en aan de Roosstraat (CAI nummer 218820).
- ✓ **Gekende verstoring:** Het plangebied is eeuwenlang gebruikt geweest voor de landbouw. Pas tussen 1904 en 1939 is een klein deel (ca. 108 m²) van het plangebied bebouwd. Er werd een woonhuis met twee kleine kelders (ca. 7 en 9 m²) gebouwd. Een groot deel van het plangebied bleef tot op vandaag in gebruik als akkerland (aardappelteelt).
- ✓ **Geplande verstoring:** De opdrachtgever plant op het terrein een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met eengezinswoning. De bestaande eengezinswoning wordt daarbij grotendeels behouden. De totale oppervlakte van de geplande ingrepen bedraagt 3454 m².
De impact op het bodemarchief kan opgedeeld worden in vier categorieën:
 1. Er heeft een impact van 0-15 cm plaats bij de volgende werkzaamheden: het opvullen van de kelders, het slopen van de kleine structuren en de aanleg van graszones → ca. 1817 m²
 2. Er heeft een impact van 30 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de aanleg van de mestopslag en verharding → 553 m²
 3. Er heeft een impact van 50 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de vloerplaat van de bebouwing → 1140 m²
 4. Er heeft een impact van 80 cm of meer plaats voor de volgende werkzaamheden: het aanleggen van de funderingszolen voor de kliniek en het plaatsen van diverse putten en andere nutsvoorzieningen. → Lokaal en oppervlaktes onbekend
 Bovendien is het aangewezen om rekening te houden met een bijkomende buffer van 20-30 cm om verdere verstoring door zware machines te voorkomen.

Op basis van de bureaustudie kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn, maar deze zijn wel met grote waarschijnlijkheid aanwezig. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Op basis van de gegevens verkregen door het bureauonderzoek kan echter wel een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld worden.

Concluderend kan gesteld worden dat er een archeologische verwachting is vanaf de steentijden. Voor steentijdsites geldt een hoge trefkans gezien de landschappelijke ligging. Ook voor nederzettingssporen vanaf het neolithicum geldt een hoge verwachting. Deze verwachting wordt onderschreven door de vele vondsten aan de oppervlakte in en nabij het plangebied.

Figuur 21: Synthesekaart.

1.3.3 AFWEGING NOODZAAK VERDER VOORONDERZOEK

Naast het inschatten van de archeologische verwachting, is het belangrijk om het potentieel op kennisvermeerdering van naderbij te bekijken. Dit wil zeggen dat geanalyseerd wordt in welke mate het uit te voeren onderzoek kan bijdragen tot concrete kenniswinst.

Als er binnen het plangebied archeologische sporen of structuren aan het licht komen die dateren uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en/of middeleeuwen kan dit een grote kennisvermeerdering betekenen. In de directe omgeving van het onderzoeksterrein zijn al meerdere vondsten uit verschillende perioden aan de oppervlakte verzameld. De mogelijke vindplaatsen zijn echter nog niet bevestigd door gravend onderzoek. Voor de metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen zullen de bekomen resultaten eerder een aanvulling betekenen op de reeds vergaarde kennis uit deze periodes. Hierdoor is het potentieel op kennisvermeerdering zeer groot.

Om het potentieel op kennisvermeerdering in te schatten, wordt gekeken naar de geplande werken. In het plangebied plant de initiatiefnemer een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met eengezinswoning. Bijgevolg mag ervanuit gegaan worden dat het gehele plangebied verstoord gaat worden en dat bijgevolg eventuele archeologische waarden verstoord zullen worden bij de uitvoering van de werken. Onderzoek van deze waarden is bijgevolg mogelijk en noodzakelijk in het kader van de geplande werken.

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder vooronderzoek is aangewezen voor het gehele plangebied.

Aanbeveling: Op basis van de uitgevoerde bureaustudie wordt in eerste instantie een landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van boringen geadviseerd om de bewaringstoestand en de diepte van de archeologische lagen en de kans op steentijd te bepalen. De resultaten van dat onderzoek kunnen op hun beurt leiden tot een bijkomend archeologisch booronderzoek en/of een proefsleuvenonderzoek.

SAMENVATTING

In het kader van een omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen werd door Kirsten Van Campenhout van Archeoservice een archeologienota opgemaakt voor het plangebied Oudenburg Olmstraat 3. De initiatiefnemer plant binnen het plangebied een nieuwe veeartsenijkundige kliniek met eengezinswoning waardoor het potentieel archeologisch bodemarchief mogelijk verstoord zou worden.

Op basis van dit bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting werd afgetoetst met de geplande werken om zo tot een inschatting van het archeologisch potentieel te komen. Er werd gebruik gemaakt van beschikbare landschappelijke kaarten, historische kaarten en archeologische data.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied een zeer gunstige verwachting heeft voor archeologische waarden vanaf de steentijden tot en met de middeleeuwen. Het terrein werd weliswaar bebouwd in de 20ste eeuw, maar de oppervlakte van de mogelijke verstoring is klein.

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen het volledige plangebied

LITERATUUR

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), Brussel: https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.

Agiv, 2020 (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen): <http://www.geopunt.be>.

Bogemans F., 1997: Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 1-7: Essen-Kapellen. Brussel: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/pdf/kapellen7Qweb.pdf>.

CAI, 2021: Centraal Archeologisch Inventaris: <http://cai.onroenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2021. Cartesius : www.cartesius.be

DOV Vlaanderen, 2021: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

Geopunt, 2021: <http://www.geopunt.be>.

IOE, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

Koninklijke Bibliotheek van België, 2020: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

De Moor G. & Mostaert F., 1993: Geomorfologische kaart van België 1:50000., Leuven.

National Library of Scotland, 2020. British First World War Trench Maps, 1915-1918: <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/index.html>

Onroerend Erfgoed Vlaanderen, 2020: <https://www.onroenderfgoed.be>

Van Ranst E & Sys C., 2000: Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Verhulst A., 1995: Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen. Gent: Gemeentekrediet.

LIJSTEN

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Plangebied geprojecteerd op de topografische kaart.	3
Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadasterplan.	3
Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project.	6
Figuur 4: Zicht op de huidige situatie van zuid naar noord.	7
Figuur 5: Meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.	7
Figuur 6: Aanduiding geplande ingrepen op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.	10
Figuur 7: Doorsnede bouwplannen.	11
Figuur 8: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.	17
Figuur 9: Plangebied op de quartairgeologische kaart, aangevuld met de locaties van enkele DOV boringen.	17
Figuur 10: Plangebied op de bodemkaart.	19
Figuur 11: Uitgebreide weergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied.	20
Figuur 12: Detailweergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied en de hoogteprofielen.	20
Figuur 13: De drie hoogteprofielen van het terrein.	21
Figuur 14: Overzicht van de archeologische data op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen.	24
Figuur 15: Weergave van het plangebied op de Ferrariskaart (1771-1777).	28
Figuur 16: Weergave van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845).	28
Figuur 17: Weergave van het plangebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854).	29
Figuur 18: Weergave van het plangebied op de Poppkaart (1842-1879).	29
Figuur 19: Weergave van het plangebied op de topografische kaart uit 1939.	30
Figuur 20: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 1971.	31
Figuur 21: Synthesekaart.	36

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1. Overzicht van de geplande ingrepen.	9
Tabel 2. Overzicht van de landschappelijke resultaten.	15
Tabel 3. Overzicht van de archeologische gegevens.	22
Tabel 4: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van ongeveer 1000m.	22
Tabel 5: Overzicht van de archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (E) in de buurt.	25
Tabel 6. Overzicht van de historische gegevens.	26

BIJLAGEN

Bijlage 1. Bouwplannen

Bijlage 2. Boorfiches DOV Vlaanderen